

Міністерство освіти і науки України
 ВСП Інститут інноваційної освіти
 «Київського національного університету будівництва і архітектури»

Затверджено

Вченою радою ВСП ІІНО КНУБА
 протокол від 2019 р. № 8

Голова вченої ради

Никитюк О.А.
 Никитюк О.А.

СИЛАБУС

Маніпуляційні техніки в міжособистісному спілкуванні

Назва дисципліни

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)
 (назва освітнього рівня)

галузь знань
 спеціальність
 спеціалізація
 освітня програма
 мова навчання

281. Публічне управління та адміністрування
 281. Публічне управління та адміністрування
 281. Публічне управління та адміністрування
 Публічне управління та адміністрування
 українська

Силабус навчальної дисципліни «Маніпуляційні техніки в міжособистісному спілкуванні» розроблений на підставі програми навчальної дисципліни «Маніпуляційні техніки в міжособистісному спілкуванні», затвердженої на засіданні Методичної комісії (протокол від «02» 09 2019 р. № 3) та Вченої ради (протокол від «12» 09 2019 р. № 1).

Розробник Новикова І.В. д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії (протокол від « 02.09 » 2019 р. № 4).

Голова навчально - методичної комісії

Новикова І.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика
Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання	українська
Загальний обсяг кредитів ЄКТС /годин	5/150
Курс	
Семестр	
Кількість змістових модулів	3
Обсяг кредитів	5
Обсяг годин, у тому числі:	150
Аудиторні	60
Модульний контроль	
Самостійна робота	90
Форма підсумкового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Маніпулятивні техніки в міжособистісному спілкуванні» є надання студентам систематизованих знань з психології соціальної взаємодії, розширення методичного та практичного рівнів професійної компетентності стосовно психології спілкування, розвиток навичок ефективної соціальної взаємодії, оволодіння прийомами та технологіями протидії маніпуляціям у спілкуванні.

Передумови для вивчення дисципліни: набуття студентами компетентності з курсу можливе за умови актуалізації їхніх знань з дисциплін: «Філософія»; «Психологія бізнесу»

Завдання курсу:

– формування системи теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для виконання функціональних обов'язків вчителя, викладача, педагога;

– формування наукового підходу до вивчення особливостей

міжособистісного спілкування;

- ознайомлення з актуальними проблемами практичної психології;
- розвиток вмінь використовувати теоретичні та практичні знання з психології на практиці;
- розвиток навичок ефективної соціальної взаємодії;
- оволодіння прийомами та техніками протидії маніпуляціям у спілкуванні.

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм студент повинен досягти таких результатів навчання (компетентностей):

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів психологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- Здатність до набуття спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи.
- Здатність до розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.
- Здатність до провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності.
- Здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців.
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Професійні компетентності:

- Знання категоріально-понятійного апарату психології спілкування.
- Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності педагога.
- Вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- Навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 1	Система теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для виконання функціональних обов'язків вчителя, викладача, педагога
ПРН 2	Науковий підхід до вивчення особливостей міжособистісного спілкування
ПРН 3	Системні знання з актуальних проблем психології міжособистісного спілкування та соціальної взаємодії
ПРН 4	Уміння застосовувати цивілізовані засоби впливу в міжособистісному та професійному спілкуванні

ПРН 5	Володіння прийомами та техніками протидії маніпуляціям у спілкуванні
ПРН 6	Навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологія міжособистісного спілкування

Тема 1. Поняття спілкування в психології. Спілкування та/або діяльність (широке та вузьке визначення спілкування). Діалогічність як характеристика суб'єкт-суб'єктних відносин. Рівні аналізу спілкування. Теоретичні підходи до дослідження спілкування. Структура спілкування. Види, стилі, позиції спілкування. Функції спілкування.

Ключові слова: діалог, діалогічність, інтеракція, комунікація, конгруентність, спілкування, перцепція, стиль спілкування.

Тема 2. Особливості педагогічного спілкування. Поняття педагогічного спілкування та комунікативна компетентність педагога. Структура комунікативної компетентності педагога. Етапи, стилі та моделі педагогічного спілкування.

Ключові слова: компетентність, компетенція, педагогічне спілкування, стиль педагогічного спілкування.

Змістовий модуль 2. Спілкування як обмін впливами

Тема 3. Поняття соціальної взаємодії. Структура взаємодії в процесі спілкування. Фази контакту та рівні спілкування. Теорія діадичної взаємодії. Транзакційний аналіз спілкування.

Ключові слова: групова нормалізація, групова поляризація, інтеракція, контакт, підпорядкування авторитету, соціальна взаємодія, соціальна інгібіція, соціальна фасилітація, транзакція, психологічні ігри, его-стан.

Тема 4. Засоби конструктивної взаємодії. Поняття психологічного впливу. Засоби психологічного впливу: переконування, самопросування, маніпуляція, навіювання, зараження, пробудження імпульсу до наслідування, формування прихильності, прохання, ігнорування, примус, напад. Цивілізований і варварський вплив.

Ключові слова: вплив, навіювання, зараження, маніпуляція, наслідування, протистояння впливу, психологічний вплив, переконування.

Змістовий модуль 3. Маніпулятивні техніки та протистояння маніпуляціям у спілкуванні

Тема 5. Маніпуляція як вид психологічного впливу. Поняття маніпуляції. Педагогічне маніпулювання. Характеристики педагогічного маніпулювання. Визначальні риси маніпуляції. Маніпуляція та макіавелізм.

Засоби маніпуляції. Газлайтінг. Як учні маніпулюють вчителями. Як вчителя маніпулюють учнями.

Ключові слова: маніпуляція, маніпулятор, макіавелізм, газлайтінг, педагогічне маніпулювання.

Тема 6. Протистояння маніпуляціям. Ознаки того, що вами маніпулюють. Можливі реакції на маніпуляцію: зустрічна маніпуляція, капітуляція, цивілізоване протистояння. Алгоритм цивілізованого протистояння. Засоби цивілізованої протидії нападу та маніпуляціям: моніторинг емоцій, психологічна самооборона, інформаційний діалог, конструктивна критика, цивілізована конфронтація. Техніки психологічної самооборони та інформаційного діалогу. Типові помилки при застосуванні психологічної самооборони та інформаційного діалогу. Алгоритм цивілізованої конфронтації. Допоміжні засоби протистояння: енергетична мобілізація, творчість, ухилення, відмова.

Ключові слова: психологічна самооборона, моніторинг емоцій, інформаційний діалог, конструктивна критика, енергетична мобілізація, конфронтація, Я-послання.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Всього	З них		
		Л	Пра к.	С.Р.
Змістовий модуль 1. Психологія міжособистісного спілкування				
Тема 1. Поняття спілкування в психології.	22	6	2	14
Тема 2. Особливості педагогічного спілкування.	22	4	6	12
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>44</i>	<i>10</i>	<i>8</i>	<i>26</i>
Змістовий модуль 2. Спілкування як обмін впливами				
Тема 3. Поняття соціальної взаємодії.	28	4	6	18
Тема 4. Засоби конструктивної взаємодії.	24	6	6	12
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>52</i>	<i>10</i>	<i>12</i>	<i>30</i>
Змістовий модуль 3. Маніпулятивні техніки та протистояння маніпуляціям у спілкуванні				
Тема 5. Маніпуляція як вид психологічного впливу.	26	4	6	16
Тема 6. Протистояння маніпуляціям.	28	6	4	18
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	<i>54</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>34</i>
Усього годин:	150	30	30	90

5. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи в межах дисципліни «Маніпулятивні техніки в міжособистісному спілкуванні» визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями. Самостійна робота над навчальною дисципліною «Маніпулятивні техніки в міжособистісному спілкуванні» включає:

- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до семінарських занять;
- виконання індивідуальних творчих завдань.

6. Індивідуальні завдання

Впродовж семестру студентам пропонується виконати творче індивідуальне завдання.

Студенти можуть скористатися запропонованими темами, або взяти тему на свій вибір (попередньо узгодити із викладачем).

Вимоги до виконання індивідуального завдання: зміст роботи повинен відповідати обраній темі, відображати суттєві аспекти питання. Структура має бути чіткою, послідовною, логічною.

Робота обов'язково має містити власну думку студента щодо проаналізованого матеріалу.

Індивідуальне завдання студент презентує на семінарському занятті.

7. Методи навчання

Методи навчання – це система способів управління пізнавальною діяльністю студентів.

Форма занять	Методи навчання	№ тем, де використовується даний метод
<i>Лекції</i>	Проблемне викладання: чітке формулювання основних понять, їхня практична спрямованість, приклади проблемних ситуації і залучення аудиторії до їхнього вирішення	1-6
	Періодичний діалог з аудиторією	1-6
	Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем)	1-6
	Використання елементів професійного Гумору	1-6
<i>Практичні</i>		Не передбачено
<i>Семінарські</i>	Організація роботи на занятті у формі ділової гри	-
	Диспут	1, 4, 5
	Конференція	-
	«Круглий стіл» за тематикою самостійної Роботи	6
	Дискусія з актуальних проблемних питань	2, 3
	Використанням імітаційних методів вивчення дисципліни	5,6
	Аналіз конкретних ситуацій (case-study)	1-6
	Самостійне проведення занять студентами	-
	Розв'язування та складання кросвордів	-
	Презентація результатів самостійної роботи	1-6
	Робота у малих групах	1-6
	Робота в парах для вирішення проблемних Завдань	5,6

8. Методи контролю

Форми контролю	Методи контролю	№ тем, де використовується даний метод
Усний	Усні відповіді на запитання	1-6
Письмовий	Аналіз конкретних ситуацій (case-study)	5,6
	Аналіз фільмів	5
	Письмові тести	6

9. Розподіл балів за змістовими модулями, темами та формами діагностики

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: поточного (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та підсумкового (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 50 балів, з яких: 20 балів – за теоретичні знання (доповіді на семінарських заняттях, проходження поточного електронного тестування); 30 балів – за практичні вміння (розв'язання практичних ситуацій, виконання індивідуальних завдань).

Модулі, теми та форми діагностики	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1	
Тема 1, семінарське заняття	3
Тема 2, семінарське заняття	3
Індивідуальне завдання	4
Змістовий модуль 2	
Тема 4, семінарське заняття	10
Індивідуальне завдання	10
Змістовий модуль 3	
Тема 5, семінарське заняття	5
Тема 6 семінарське заняття	5
Індивідуальне завдання	10
Усього за роботу на семінарських заняттях	50
Екзамен	50
Разом	100

Критерії оцінювання виконання індивідуальних завдань

Модуль 1

4 бали – завдання виконане своєчасно, студент продемонстрував творчий підхід, самостійність, розвинені рефлексивні та аналітичні здатності.

2-3 бали – завдання виконане своєчасно, але не самостійно (загальні слова замість аналізу та рефлексії власної комунікативної поведінки) **або** завдання виконане невчасно, але студент продемонстрував творчий підхід, самостійність, розвинені рефлексивні та аналітичні здатності.

1 бал – завдання виконане невчасно та не самостійно (загальні слова замість аналізу та рефлексії власної комунікативної поведінки).

0 балів – завдання не виконане.

Модулі 2,3

8-10 балів – завдання виконане своєчасно, студент продемонстрував творчий підхід, самостійність, розвинені рефлексивні та аналітичні здатності.

5-7 балів – завдання виконане своєчасно, але не самостійно (загальні слова замість аналізу та рефлексії власної комунікативної поведінки) **або** завдання виконане невчасно, але студент продемонстрував творчий підхід, самостійність, розвинені рефлексивні та аналітичні здатності.

2-4 бали – завдання виконане невчасно та не самостійно (загальні слова замість аналізу та рефлексії власної комунікативної поведінки).

0 балів – завдання не виконане.

Критерії підсумкового оцінювання знань студентів

Екзамен	Критерії
45-50 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
40-44 балів	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
35-39 балів	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
20-34 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

0-19 балів	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
------------	--

10. Академічна доброчесність

При вивченні навчальної дисципліни студент повинен знати, що її викладання ґрунтується на засадах академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

За порушення академічної доброчесності *здобувачі освіти* можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

11. Методичне забезпечення викладання дисципліни

1. Конспекти лекцій з дисципліни на електронних носіях.
2. Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи студентів на електронних носіях.
3. Засоби контролю й самоконтролю на електронних носіях.
4. Комплекс літератури з дисципліни.

14. Рекомендована література

1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. / Н.П. Волкова. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
2. Галузяк В.М. Класифікація стилів педагогічного спілкування / В.М. Галузяк. // Проблеми освіти: Наук.-метод.зб. – К.: Наук.-метод. Центр вищої освіти МОН України. – 2001. – Вип. 26. – с.23-33.
3. Максименко С.Д., Заброцький М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування) / С. Д. Максименко, М. М. Заброцький – К.: Главник, 2005. – 112 с.
4. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Карамушка, І.Ф. Кривоніс; за ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
5. Терлецька Л. Основи психології спілкування / Л. Терлецька. – К.: Главник, 2006. – 112 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://psychology-online.net/>
2. http://lib.prometey.org/?sub_id=34
3. http://www.twirpx.com/files/#files_psychology
4. <http://www.libok.net/razdel/67/psihologiya>
5. <http://www.internet-biblioteka.ru/psychology>
6. <http://www.booksgid.com/psihologija/>
7. <http://www.metod-kopilka.ru/shkolnomu-psihologu.html>
8. <http://test.vin.com.ua/>